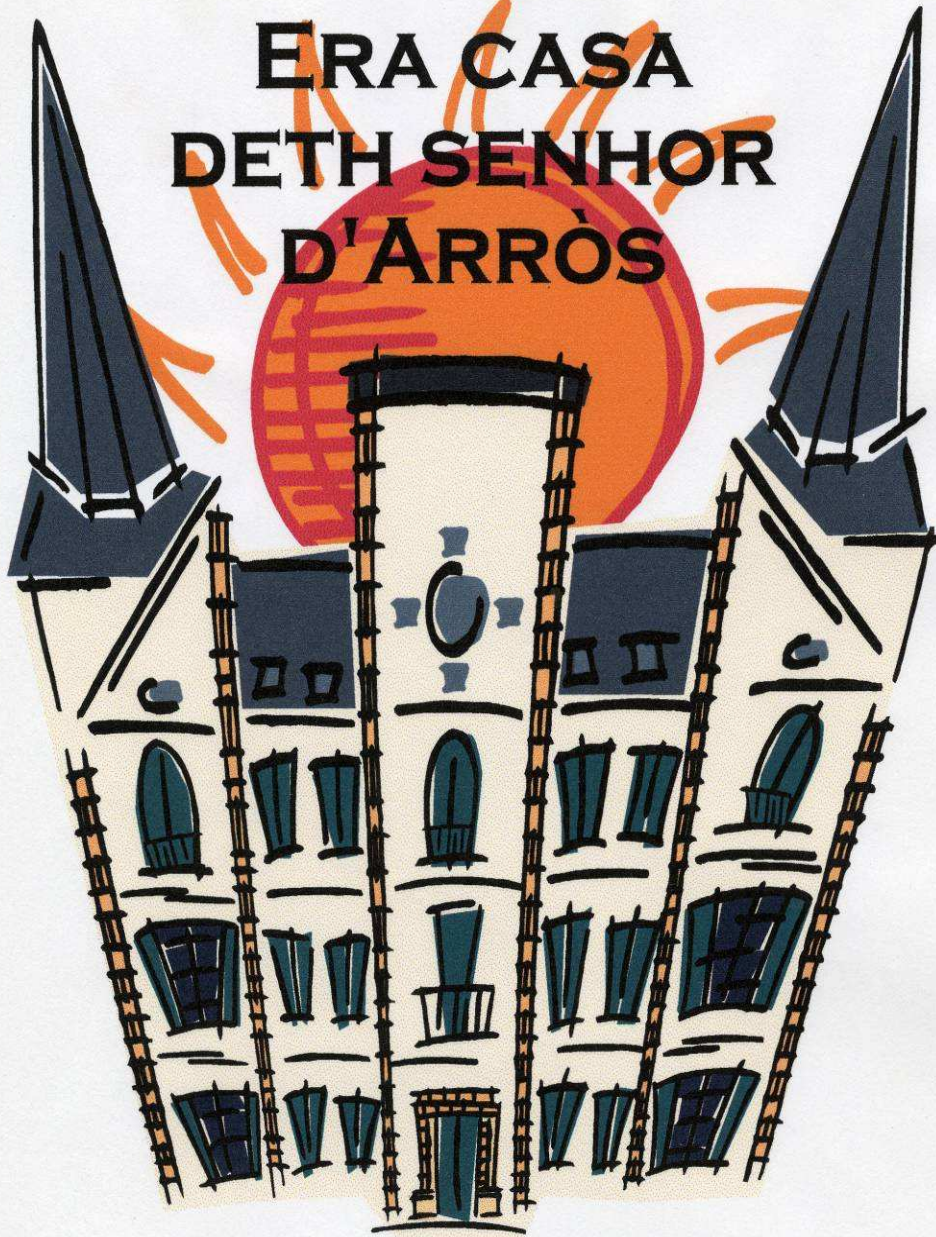

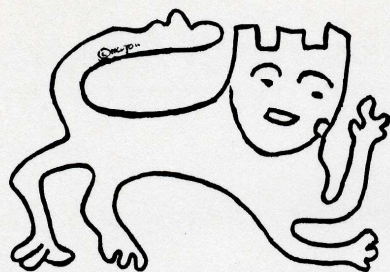
ERA CASA DETH SENHOR D'ARRÒS

GUIA DIDACTICA

Nòm

Escòla Cors

Leon vos da era
benvenguda entara
Casa deth Senhor
d'Arròs

Dambè eth visitaram era sedença institucionau
deth Conselh Generau d'Aran e er Archiu
Istoric

Ena planta baisha se trape era sala de plens
e eth burèu deth Sindic d'Aran

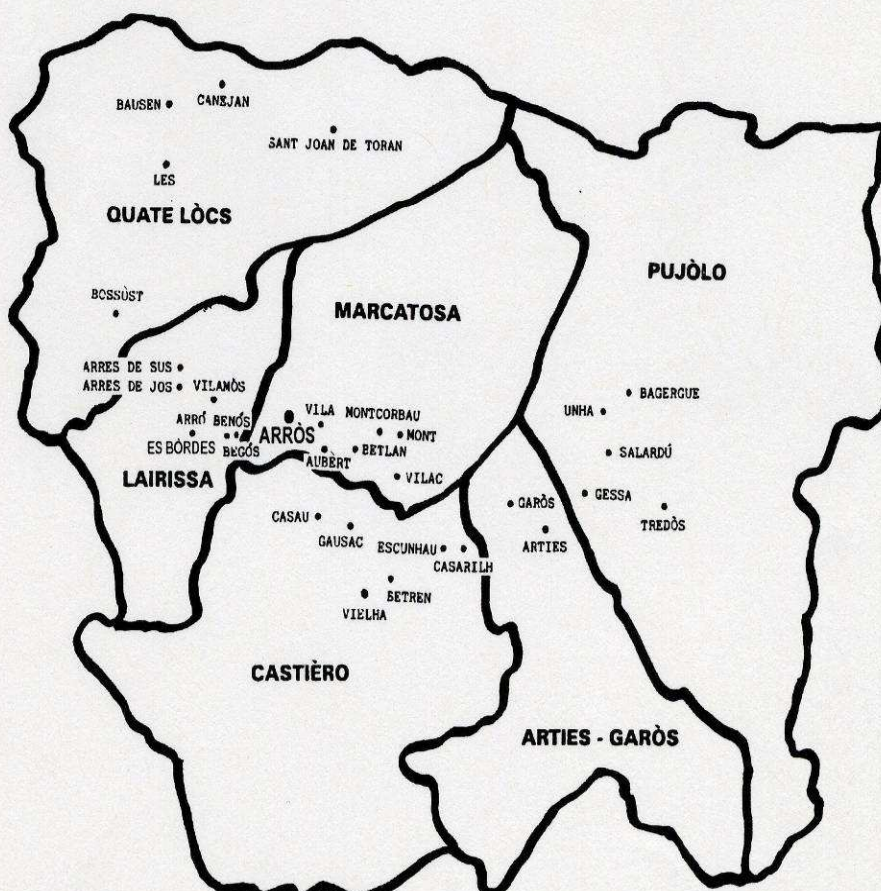
Un còp ena prumèra planta veiratx era sala
de recepcion e de depaus dera documentacion

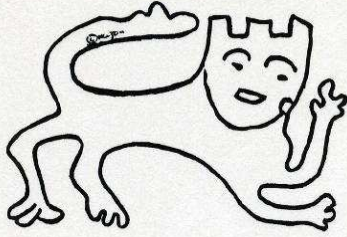
En humarau mos trapam era sala de consul-
ta, dambè era bibliotèca e eth lòc de trabalh der
archiuèr

En tot demorar que vos agrade començam era
visita

Situacion dera Casa deth Senhor

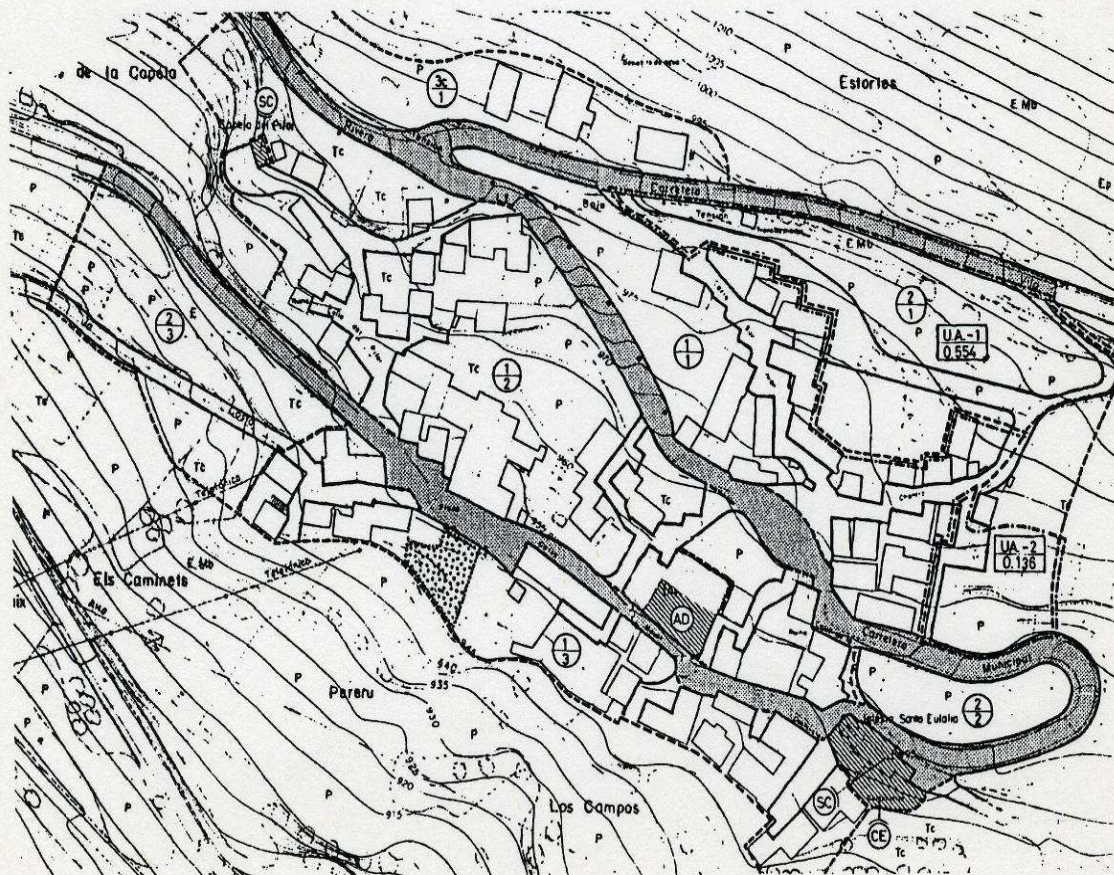
Observa es planòls que te mostram a continuacion. En eth prumèr veiràs era division territoriala dera Val d'Aran en terçons. Eth segon ei un planòl deth pòble d'Arròs a on pòts vèir es sòns carrèrs. En carrèr Major se i trape plaçat er edifici dera Casa deth Senhor, sedença institucionau deth Conselh Generau d'Aran e der Archiu Istoric Generau d'Aran.

Activitats

1. Quins pòbles formen part deth terçon de Marcatoza?
2. Senhala en eth planòl deth pòble d'Arròs era Casa deth Senhor

Era Casa deth Senhor d'Arròs

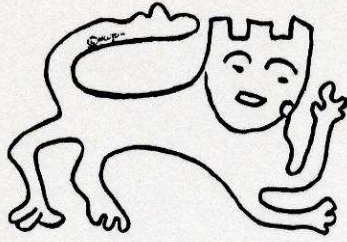
Francisco Ademà Subirà, coneishut coma senhor d'Arròs, se maridèc dambe Maria Turmo Aunòs. Era istòria populara compde que construic era casa qu'estam visitant aué per que li demanèc era sua hemna.

Es proprietaris dera casa se dedicauen ara compra-venta de bestiar e ara explotacion forestau.

Ara ora de placa-i era prumèra pèira se ditz que i meteren ua peça d'or en cada fonament.

Es carreus eren portadi de Sant Beat e dera arribèra d'Arròs.

Tanben se conde qu'ère tan ric qu'era casa auie dues arques plies de moneda: ua d'òr e ua auta de plata dambe es que pagauè as sòns obrers. Ath delà d'acò didien qu'auie propietats per tot e que quan baishauè tà Barcelona per negocis tostemp s'arturaue en casa sua, pr'amor qu'es ostaus a on dormie èren sòns.

Activitats

Realisa er arbe genealogic des darrèri ereus dera Casa deth Senhor d'Arròs utilisant eth listat de persones que traparàs a continuacion

Francisco Ademà Subirà
Antonio Morelló i Aunòs
Maria Furmo Aunòs
Rosa Aunòs i Barra
Rosa Ademà Furmo
Dolores Morelló Aunòs
Antonio Ademà Furmo
Agusti Morelló Aunòs
Camila Ademà Furmo

pair		mair		pair		mair
	maridatge				maridatge	
hilha	hilha	hilh		hilha		hilh
			maridatge			

Istòria deth Govern d'Aran

Ena Querimònia, privilegi autreat er an 1313, en sòn capitòl XVII s'escriu qu'ei costum ena Val d'Aran, qu'es consòls, amassats en lòc de costum, acostumen a constituïr e convocar era cort dera Val, era quau, penden un an, pòt regir e encuedà-se des ahèrs dera gent d'Aran.

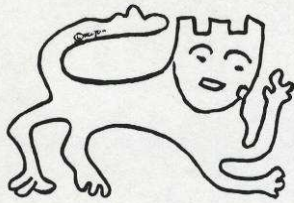
Er an 1616 Felip III envià a Juan Francisco de Gracia per actualisar e recopiar

es tèxti dera Querimònia en un nau documetn coneishut coma "Ordinaciones"

En es ordinacions s'establie era forma d'eleccion des membres deth Conselh Generau qu'a partir d'ara se nomenarà insaculacion

Er an 1716 Catalonha perdec es sons drets, furs e institucions dempús dera guèrra de sucesion espanhòla. Felip V dictèc eth Decret de Naua Planta, iniciant ua epoca de centralisme. Es competencies demorèren cada cop mès reduïdes en benefici des representants reiaus d'Aran, qu'a partir de 1726 presidieren es sessions deth Conselh Generau.

Er an 1834 ua Reiau Cedula dera Reina Governadora suprimic eth Conselh Generau dera Val. Maugrat era abolicion d'aguesta institucion, es representants municipaus des pòbles dera Val, des der an 1877 regits per un Ajuntament coma ena resta der Estat, continuarien amassant-se periodicament en Vielha, mès aquestes amassades ja non aurièn cap poder efectiu.

Activitats

Un còp lieguda era informacion sus era istòria deth govern d'Aran intenta relacionar es següentes donades

1834	Juan Francisco de Gracia	Còrt dera Val
1616	Querimònia	Naua Planta
1716	Reina Governadora	Insaculacion
1313	Felip III	Ordinacions
1616	Felip V	Reiau Cedula

Eth Govern d'Aran, aué

Eth 3 d'agost de 1990 se publicuèc en eth Diari Oficiu dera Generalitat de Catalonha era lei 16/1990, de 13 de junhsèga, sus eth règim especiau dera Val d'Aran

Eth 26 de mai de 1991, laguens des eleccions municipaus, se heren es eleccions ath Conselh Generau d'Aran.

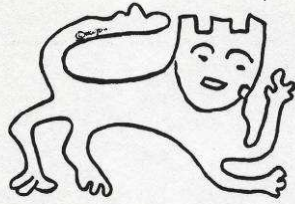
Es conselhèrs se repartiren dera seguenta manera:

- Eth terçon de Pujòlo damb 2 conselhèrs
- Eth terçon d'Arties e Garòs damb 2 conselhèrs
- Eth terçon de Castièro damb 4 conselhèrs
- Eth terçon de Marcatosa damb 1 conselhèr
- Eth terçon de Lairissa damb 1 conselhèr
- Eth terçon de Quate Lòcs damb 3 conselhèrs

Eth 17 de junh de 1991 se constituic eth Conselh Generau d'Aran damb era eleccion deth Sindic d'Aran.

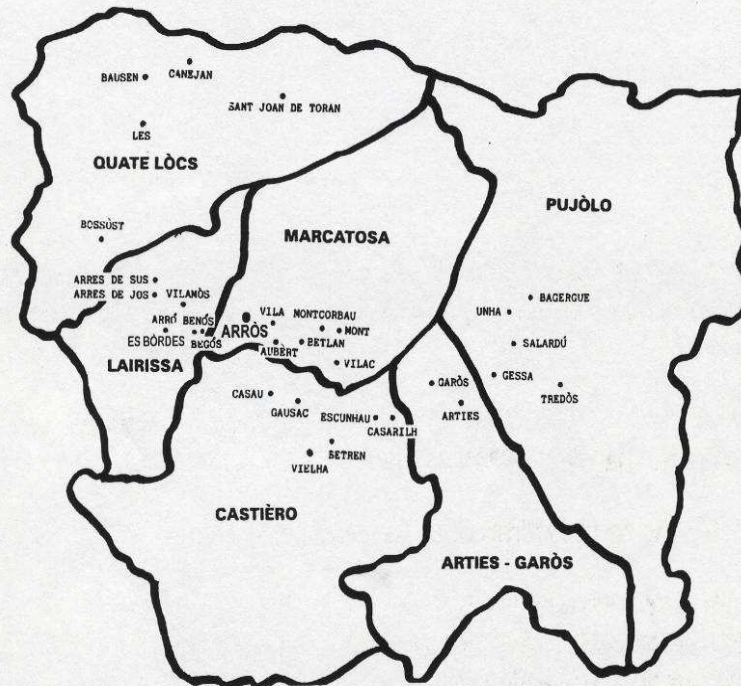
Eth Conselh Generau s'ocupe deth govern d'Aran. Eth Plen deth Conselh ei era amassada deth Sindic e es conselhèrs. Se cellebre ena Sala de Plens qu'estam visitant ara. Es amassades son presidides peth Sindic e poden èster de caracter ordinari e extraordinari. Ei dubèrt ath public.

A més deth Sindic e es conselhèrs eth Conselh Generau compde damb tecnicos e personau que trebalhe entà qu'es servici foncionin.

Activitats

1. Met en mapa eth nombre actuau de conselhèrs per terçon

2. Escriu eth nom deth nòste actuau Sindic

3. Escriu es nòms des partits politics o grups representats en eth Conselh Generau

Er archiu

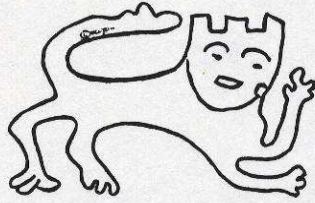

Er archiu ei eth lòc a on se sauven es documents istorics dera Val d'Aran.

Avantes es documents se sauvauen en era Armari des Sies Claus. En eth traperem es privilègis autrajats ara Val d'Aran pes reis, es libres d'actes e diuèrsi documents sus eth govern dera Val d'Aran.

Actuaument en archiu i veiram era documentacion deth Conselh Generau, des ajuntaments de Vielha-Mijaran, Arres, Bossòst, Canejan, Les e Vilamòs, des hons patrimonius, des hons comerciaus, des hons personaus e des colleccions.

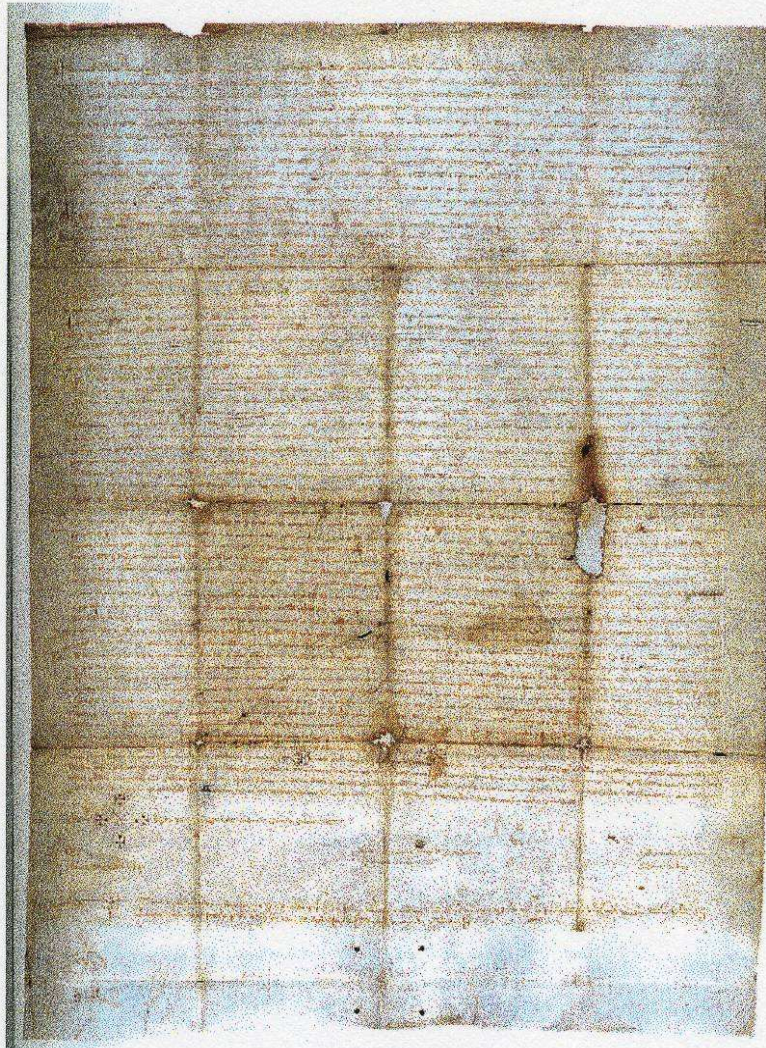
Er Archiu Istorik Generau d'Aran compde damb ua plan grana sala de consulta, sies sales de depòsit de documentacion, cramba de desinfeccion e cramba de recepcion e classificacion.

Activitats

1. Quin tipe de documentacion auez vist en archiu?
2. Rebrembres quin tipe de hons se sauen en er archiu?
3. Quines causes sauaries en un archiu?

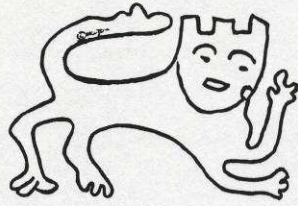
Era Querimònia

Eth document coneishut coma Querimònia lo autregèc eth rei Jaime II des de Lhèida eth 23 d'agost de 1313, dempús qu'era Val siguesse reintegrada ath domini dera Corona, e en era s'amassen determinats drets consuetudinaris acceptats o modificats peth monarca.

Es aranesi auràn es sues tèrres, vinhes, cases, casaus, frutèrs, aigües, mòles, pesca, caça, adaiquatges e profitaments forestaus e de peisheus completament liures. Sonque se resèrve eth rei eth dret a cubrar eth "Fogatge", un sextèrc de blat anuau per casa (uns vint litres).

Tanben se les reconeishie era **Torneria**, segontes eth quau, quan ua persona volie véner un ben immòble, auie d'aufri-lo en prumèr lòc as sòns frairs e parents e s'aguesti non desirauen aquerí-lo podien vené-l'ac a quinsevolha auta persona.

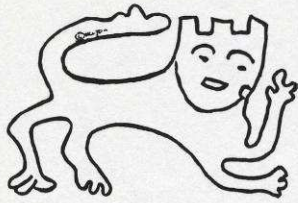
Activitats

1. Quin monarca autrejèc eth privilègi coneishut coma Querimònia?
2. Quina contribucion anuau auien de hèr es aranesi ath rei?
3. De quin materiau ei hèta era Querimònia?
4. Que reconeishie era Torneria?

Activitats

Realisa ua redaccion sus tot aquerò qu'as vist ena sedença
dera Casa deth Senhor d'Arròs

Activitats

Realisa un dibuix de çò que t'agradat més dera visita.

Ensenhador

Situacion dera casa.

Era Casa deth Senhor d'Arròs.

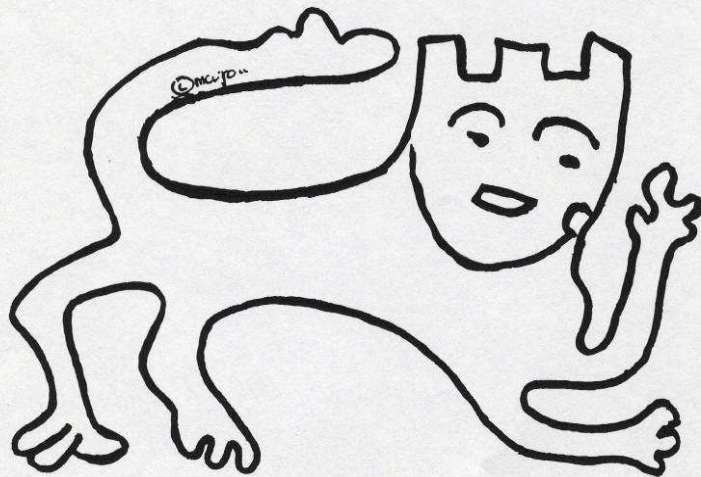
Istòria deth govern d'Aran.

Eth govern d'Aran, aué.

Er archiu.

Era Querimònia.

Adishatz!

ERA CASA DETH SENHOR GUIA DIDACTICA

Val d'Aran, junh 2010

@ Diboish dera portada: Alexia Grustan
@ Tèxtes e diboishi: Maria Pau Gómez

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura i
Mitjans de Comunicació
Archiu Generau d'Aran